De strijd in de West-Indische Wateren

1939 - 1945

Het Marineblad van 1 december 1961,

71e jaargang no. 8

door

Bureau Maritieme

Historie van de Marinestaf

(samensteller G. Y. C. Fraser, kapt. luit. ter zee b.d.)

De strijd in de West-Indische wateren 1939—1945[1])

Curaçao en Aruba

Toen de gebeurtenissen in Duitsland die aan de Tweede Wereldoorlog vooraf gingen in Nederland toenemende spanning en belangstelling voor defensieproblemen brachten, bleek de verdediging van de Nederlandse Antillen in zeer zorgwekkende toestand te verkeren en werden plannen beraamd daarin verbetering te brengen.

Achtereenvolgende plannen, die respectievelijk werden begroot op 8, 6 en 4 miljoen, werden echter verworpen omdat zij te duur werden geacht [2]).
Het departement van Koloniën, in laatste instantie verantwoordelijk voor de verdediging te land en ter zee, was niet op maritieme vraagstukken ingesteld en een ingewikkelde constructie van de topleiding [3]) bracht mede, dat met de inzichten van de Marinestaf betreffende de verdediging van de eilanden vrijwel geen rekening werd gehouden.

In juli 1939 vroeg de Minister van Koloniën een aanvullingsbegroting van 2 miljoen voor het opstellen van kustgeschut en zoeklichten en in april 1940 werd, na ontvangst uit Nederland van een deel der funderingen, begonnen met het opstellen van de intussen aangekomen 6 kanons van 19,2 cm, afkomstig van verwapende Britse kruisers, die door bemiddeling van de marine waren verkregen. Zij werden geplaatst in 2 batterijen van 3 stukken [4]), één op Curaçao en één op Aruba en kwamen, na ontvangst van zoeklichten, in augustus 1941 ook voor nachtelijke actie gereed.
Voor verdediging van de toegang naar de haven van Curaçao was in juli 1939 een lichter, voorzien van 2 (oude) torpedokanons van 45 cm, gereed gekomen en een maand later een tweede lichter voor periodieke vervanging. In maart 1940 werd deze „batterij" verankerd bij de haveningang.
Na de beschamende gebeurtenissen van 8 juni 1929 met de Venezolaan Urbina was er te Curaçao steeds een oorlogsschip gestationeerd.

Reeds lang vóór 1875 (het jaar waarin het eerste jaarboek van de Koninklijke Marine verscheen) bestond de permanente stationering van oorlogsbodems in West-Indië.

---

1) Dit overzicht is samengesteld op het Bureau Maritieme Historie van de Marinestaf uit de aldaar vastgelegde Marinestaf Geschiedenis van de gebiedsdelen Curaçao en Suriname over de periode van 1939 tot het einde van de Tweede Wereldoorlog.

2) Na het verwerpen van het 2de (6 miljoen) plan trok de Marinestaf zich met instemming van de Minister van Defensie terug, omdat bleek dat de uitbreiding der verdediging zou neerkomen op de marine en ten koste zou moeten gaan van elders gestationeerde maritieme strijdkrachten, hetgeen niet verantwoord werd geacht.

3) Verwezen wordt naar „Het opperbevel te land en ter zee, in en buiten Europa" (1938) van Prof. Mr. J. A. Eigeman.

4) Vanaf begin december 1940 bemand door een daartoe uit Nederlands-Indië gezonden detachement (2 off. en 32 ond.off. en mansch.) van het K.N.I.L.

De eerste mei 1899 werden de stations Curaçao en Suriname verenigd in het station West-Indië en toen dit 1 juli 1904 werd opgeheven, werd bepaald dat de tot dan toe voor dit station aangewezen scheepsmacht, uit één of meer schepen bestaande, zou worden gestationeerd in de Caraïbische Zee. Bij ministeriële beschikking van 21 oktober 1913 werd het permanent stationeren van een oorlogsbodem voorlopig opgeheven, en 15 november d.a.v. vertrok het laatste van een ononderbroken reeks marineschepen. In het periodieke vlagvertoon in de West-Indische wateren zou worden voorzien door van tijd tot tijd schepen daarheen te zenden.

Tot eind juli 1917 kwamen nog vijf marineschepen die er in totaal ongeveer 21 maanden verbleven, doch nadien tot het Urbina-incident waren de 7 marineschepen die voor korte perioden de Curaçaose wateren bezochten, er in totaal slechts ongeveer 10 maanden.

Toen Hr. Ms. onderzeeboot K XIII op doorreis naar Oost-Indië in juli 1926 Curaçao bezocht, was er in 4 jaar geen Nederlands oorlogsschip geweest. De commandant van Hr. Ms. kruiser „Sumatra" die eveneens op doorreis naar Nederlands-Indië in november 1926 Curaçao bezocht, rapporteerde in zijn reisrapport dat het hem voorkwam dat de machtsmiddelen t.a.v. de situatie op Curaçao waarover het Gouvernement beschikte, gevaarlijk gering waren (zie jaarboek van de Koninklijke Marine 1926–1927 blz. 69).

Al werd door het permanent stationeren van een oorlogsschip te Curaçao na het Urbina-incident ogenschijnlijk de situatie van vóór 1913 hersteld, de doelstelling daarvan – althans het gebruik dat van de schepen werd gemaakt – was teruggebracht tot aanwezigheid van een soort reserve-politie te water.

Ook was er sindsdien een detachement van het korps mariniers, waarvan een deel op Aruba dienst deed en dat als neventaak de opleiding en oefening verzorgde van de vrijwilligerskorpsen der beide eilanden. Na het opvoeren der sterkte was het aantal mariniers – half mei 1940 – 225 man (Curaçao 149, Aruba 76).

In februari 1939 kwam Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau" te Curaçao als stationsschip. Van de in mei te Curaçao aangekomen groep onderzeeboten keerde Hr. Ms. 0 13 eind juli 1939 terug naar Nederland; Hr. Ms. 0 14 bleef te Curaçao. Eind oktober 1939 arriveerde Hr. Ms. „Van Kinsbergen" met de onderzeeboten Hr. Ms. 0 15 en 0 20, waarvan laatstgenoemde via het Panamakanaal direct doorging naar Nederlands-Indië.

Na te zijn afgelost als stationsschip vertrok Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau" begin november 1939 naar Nederland, zodat op 10 mei 1940 te Curaçao gestationeerd waren de kanonneerboot Hr. Ms. „Van Kinsbergen" en de onderzeeboten Hr. Ms. 0 14 en 0 15.

Neutraliteitsperiode september 1939 — 10 mei 1940.

Op 3 september 1939 brak de Tweede Wereldoorlog uit en werd ook in het gebiedsdeel Curaçao de neutraliteit afgekondigd, terwijl maatregelen ter handhaving daarvan werden genomen.

De Duitse marineleiding had zich geen illusies gemaakt betreffende het lot van de Duitse handelsvloot en tijdig hadden alle daarvoor in aanmerking komende schepen order gekregen de dichtstbij zijnde neutrale havens op te zoeken. Op 3 september lagen 11 Duitse vluchtschepen [5]) (± 49.500 ton) te Curaçao en 4 (± 21.500 ton) te Aruba.

Tussen 8 december 1939 en 7 maart d.a.v. vertrokken er hiervan 7, met het doel een in Duitse handen zijnde haven te bereiken hetgeen aan 2, mogelijk 3, hunner gelukte. Van de overige 4 werden er drie na aanhouding door Britse strijdkrachten door de eigen bemanning tot zinken gebracht en één werd buitgemaakt. Dit laatste kwam na herstel en verbouwing in juni 1941 in Britse dienst als eerste escort aircraft carrier H.M.S. „Audacity".

Op 10 mei 1940 bevonden zich nog te Curaçao 7 bemande Duitse vluchtschepen (25.698 ton) en te Aruba één (4.363 ton). De periode van neutraliteitshandhaving heeft geen bijzondere voorvallen opgeleverd en gaf gelegenheid tot voorbereiding op de op 10 mei intredende oorlogstoestand, voorzover de bescheiden mogelijkheden en strikte handhaving van neutraliteit dit mogelijk maakten.

Hoewel er op militair gebied generlei contact met het buitenland, dus ook niet met de latere bondgenoten, was gehouden, was bij de laatstbedoelden de belangstelling voor de verdediging van de Nederlandse Antillen levendig; die van de Verenigde Staten van Amerika — gegrond op de ligging van de Nederlandse Antillen in de zgn. „Western Hemisphere" waarvan de verdediging, als uitvloeisel van de Monroe-doctrine, door dit land wordt beschouwd als een primair Amerikaanse aangelegenheid — kwam o.m. tot uiting in de Amerikaanse pers en in een opvallend groot aantal bezoeken van Amerikaanse oorlogsschepen.

De Brits-Franse belangstelling kwam uiteraard voort uit zorgen om een onder alle omstandigheden gewaarborgde olietoevoer te hunnen behoeve uit Curaçao/Aruba, alsmede om het uiteindelijk lot der Duitse vluchtschepen.

Sedert het uitbreken van de oorlog (september 1939) was aan het Britse consulaat te Curaçao een (burger) „shipping adviser" toegevoegd [6]).

Zoals eerst later is gebleken werden in de eerste week van mei 1940 door de Britse Commander in Chief „America and West-Indies" (CinC Am. & W.I.) in wiens ambtsrayon de Nederlandse Antillen waren gelegen en die zijn standplaats op Bermuda had, maatregelen voorbereid voor een eventuele bezetting van Curaçao en het in beslag nemen van de Duitse vluchtschepen.

10 Mei 1940.

Kort na middernacht van 9 op 10 mei (00h10 Curaçaose tijd) werd te Curaçao telegrafisch bericht ontvangen van de Duitse overval op Nederland en de ingetreden oorlogstoestand. De voorbereide maatregelen tot in beslagneming der Duitse vluchtschepen werden te Curaçao snel en efficient uitgevoerd; de goed voorbereide plannen der Duitse bemanningen om de schepen te vernieti-

---

5) Hierbij is niet inbegrepen het m.s. Wesermunde (± 4000 ton) dat onbemand was en waarschijnlijk in onbruikbare staat verkeerde — nadere gegevens omtrent dit schip werden niet gevonden.

6) Hij werd op 3 juni 1940 Senior British Naval Officer (SBNO) Curaçao.

gen werden door verrassing en krachtig optreden verijdeld; ten 12 uur waren op alle schepen de branden geblust en geen der schepen ging verloren [7]).

Te Aruba was dit helaas wel het geval; het aldaar liggende Duitse vluchtschip *Antilla* was niet te redden. Zowel te Curaçao als op Aruba had de arrestatie van Duitsers en N.S.B.'ers een vlot verloop en in de middag en avond van 10 mei werden zij overgebracht naar Bonaire. De overheid had dus snel en volledig de situatie onder contrôle.

Minder voorbereid was men aanvankelijk op de door Fransen en Engelsen geboden militaire hulp [8]). De Franse kruiser „Primauget", die op 6 mei een Engelse sloop (H.M.S. „Dundee") had afgelost als patrouilleschip bij Curaçao/Aruba (uiteraard buiten de 3-mijls zône), was op de voormiddag van 10 mei in de buurt van het brandende Duitse vluchtschip bij Aruba [9]) alwaar contact werd opgenomen met Hr. Ms. 0 15 die ten 02h50 uit Curaçao was vertrokken. Tegen zonsondergang werd een landingsdivisie van de „Primauget" op de Eagle-steiger gedebarkeerd.

De Britse militaire hulp, die aanvankelijk even was aangehouden op de gunstige berichten over de situatie op Curaçao die de Britse consul aldaar had verzonden, kwam, nadat H.M.S. „Despatch" reeds op 11 mei 18h00 was binnengelopen, op 12 mei met de aankomst te Curaçao van een kruiser en een torpedobootjager, die 2 compagnieën infanterie [10]) debarkeerden. De volgende dag werden deze troepen en uitrusting aangevuld uit een troepentransportschip, dat eveneens uit Kingston (Jamaica) kwam.

Op Aruba werd op 12 mei de Franse landingsdivisie afgelost door 150 man Franse koloniale troepen, die met een Franse hulpkruiser uit Fort de France (Martinique) werden aangebracht.

De Amerikanen volgden de gebeurtenissen op Curaçao/Aruba met grote belangstelling en namen direct (10 mei) diplomatiek contact op met de Engelsen (hiervoor wordt verwezen naar de memoires van Cordell Hull, deel I, blz. 814 t/m 816 en 891 t/m 893).

Voor het uitoefenen van zijn functie van opperbevelhebber in het gebiedsdeel Curaçao was de Gouverneur maar pover toegerust. Teneinde hierin verbetering te brengen, wees hij op 11 mei de Oudst Aanwezend Zeeofficier (OAZ) Curaçao, commandant van Hr. Ms. „Van Kinsbergen", aan als Algemeen Mili-

---

[7]) De leiding van deze, een der belangrijkste Nederlandse marine-acties in West-Indië gedurende de oorlog, berustte bij de commandant van Hr. Ms. „Van Kinsbergen" (Oudst Aanwezend Zeeofficier Curaçao), Kapitein-luitenant ter zee J. L. K. Hoeke.

[8]) In een proclamatie van de Gouverneur van Curaçao dd. 10 mei werd zelfs hulp van buiten — van welke zijde ook geboden — als onwelkom afgewezen, doch op 11 mei werd dit op initiatief van de Marinestaf in Den Haag rechtgezet. Op 10 mei werd door onze Ministers van Buitenlandse Zaken en Koloniën in een bespreking te Londen de door de Engelse regering aangeboden militaire hulp om sabotage op de oliebedrijven van Curaçao/Aruba te voorkomen, aanvaard.

[9]) De commandant van de „Primauget" zag van plannen tot redding af in verband met de omvang der branden op het zinkende schip.

[10]) Van King's Shropshire Light Infantry.

tair Commandant (AMC) zowel van de Nederlandse als van de door onze bondgenoten ter beschikking gestelde troepen.

Op 19 mei [11]) werd Hr. Ms. „Van Kinsbergen" door de marineleiding onder operationeel bevel gesteld van de Britse Commander in Chief „America and West-Indies", (CinC Am. & W.I.). Drie dagen later vertrok het schip naar Bermuda, doch keerde 24 mei terug naar Curaçao in verband met de bezwaren, die de Gouverneur naar voren had gebracht; de CinC Am. & W.I. zegde toe geen gebruik van het schip te zullen maken alvorens de commando-moeilijkheden te Curaçao zouden zijn opgelost. Dit geschiedde door het uit Londen uitzenden van Kapitein ter zee W. van den Donker, die 8 juni de functie van AMC overnam.

Op 12 juni kwam Hr. Ms. „Van Kinsbergen" weer daadwerkelijk onder genoemd Brits operationeel bevel en werd voor patrouille- en andere diensten gebruikt.

In de tweede helft van juni kwam Hr. Ms. „Sumatra" te Curaçao als escorte van een troepentransportschip, dat versterkingen voor de Britse troepen bracht. Deze kruiser (voor deze speciale reis met Hr. Ms. „Jacob van Heemskerck" het „Noord-Atlantische Smaldeel" vormend), die H.K.H. Prinses Juliana en de prinsessen Beatrix en Irene had overgebracht van Engeland naar Canada (3—12 juni), werd door de CinC Am. & W.I. — onder wiens operationeel bevel hij tijdelijk was gesteld — gebruikt voor het escorteren van troepenkonvooien. Begin juli van Curaçao vertrokken, keerde de kruiser op de laatste der maand terug en vertrok op 7 augustus naar Nederlands-Indië.

Intussen gaf het verloop van de oorlog in Frankrijk de geallieerden en de Verenigde Staten grote zorgen en bracht twijfel aan de Franse houding in de nabije toekomst. Eind juni droeg de Minister van Koloniën aan de Gouverneur van Curaçao op de commandant der Franse hulptroepen op Aruba — onder dankbetuiging voor de bewezen diensten — in overweging te geven te vertrekken en de Britse troepencommandant te Curaçao hiervan op de hoogte te stellen.

Begin juli vertrokken de Fransen van Aruba en werden vervangen door een Britse infanterie-compagnie uit Curaçao; het stationeren van een Franse hulpkruiser te Aruba werd beëindigd.

Na een desbetreffend verzoek van de OAZ aan de BDZ kwamen begin juli drie Noorse walvisjagers *(Enern, Toern* en *Femern)* te Curaçoa en werden ingeschakeld als bewakingsvaartuigen op de kust van Curaçao en Aruba. Aanvankelijk werden reserve-officieren als militair-verantwoordelijk naast de gezagvoerders geplaatst; later werd het commando over deze gecharterde walvisjagers door (reserve) officieren gevoerd; zij deden de gehele oorlog dienst.

Begin september werden Britse troepen op Aruba gebracht (29 officieren en 522 man van de Queens' Own Cameron Highlanders) en keerde de Engelse com-

---

11) Bij Kon. Besluit van die datum werd Vice-admiraal J. T. Furstner benoemd tot bevelhebber der Nederlandse Zeestrijdkrachten (BDZ).

pagnie, die de Franse koloniale troepen had afgelost, terug naar Curaçao (125 man van de King's Shropshire Light Infantry).

Nadat half juli Hr. Ms. 0 15 van Curaçao naar Bermuda was vertrokken, ging half september ook Hr. Ms. 0 14 daarheen; de onderzeeboten, waarvan de bewegingen na aankomst te Bermuda buiten het bestek van dit overzicht vallen, keerden niet naar Curaçao terug.

Vanaf eind juli werd te Curaçao beschikt over een van de KLM gecharterd vliegtuig (de Fokker F 18 „Oriol") voor het uitvoeren van militaire opdrachten; na de ervaringen bij het zoeken naar een Duits vluchtschip [12]) verleende de Minister van Koloniën eind november machtiging tot het zonodig vorderen van nog twee KLM-toestellen voor ten hoogste 14 dagen.

Eind november vertrokken twee Duitse vluchtschepen, s.s. *Rhein* en s.s. *Idarwald,* van Tampico (Mexico) om, langs verschillende routen, te trachten een Duitse haven te bereiken. Beide schepen werden geschaduwd door een Amerikaanse torpedobootjager. De *Rhein* probeerde op een nacht door verduistering en koerswijziging zijn begeleider kwijt te raken, doch kreeg instructie zijn navigatielichten te voeren onder mededeling, dat iedere verdere afwijking van de internationale veiligheidsvoorschriften tengevolge zou hebben, dat zijn positie in open schrift zou worden omgeroepen om gevaar voor aanvaring te voorkomen. De bestekken der torpedobootjagers op het Naval Department te Washington bekend – werden ter kennis van de Cinc Am. & W.I. gesteld, die voor het opsporen der schepen slechts over weinig middelen beschikte. (De Amerikaanse houding was in overeenstemming met de beslissing om aan de geallieerden en in het bijzonder aan Engeland alle hulp te verlenen „short of war", welke President Roosevelt in juni had bekend gemaakt).

Bij het opsporen van s.s. *Rhein* werkten H.M.S. „Caradoc" en Hr. Ms. „Van Kinsbergen" samen. Eerstgenoemde vertrok bij het begin der actie uit Bermuda, laatstgenoemde uit Nassau (Bahama eilanden).

Op de H.W. van 11 december verkende Hr. Ms. „Van Kinsbergen" het nog steeds door een Amerikaanse torpedobootjager begeleide, s.s. *Rhein* in de buurt van Dry Tortugas (± 60' westelijk van Key West) en dwong het schip tot stoppen, waarop het onmiddellijk door de eigen bemanning werd vernietigd. De bemanning van het niet meer te redden schip werd gevangen genomen, waarbij één Duitser werd gedood; in de middag werd het uitgebrande wrak in de grond geschoten door de inmiddels verschenen H.M.S. „Caradoc".

Het s.s. *Idarwald,* nog steeds door een Amerikaanse jager begeleid, werd op de middag van 8 december verkend door H.M.S. „Diomede" nabij de westpunt van Cuba, waar het schip door de eigen bemanning werd vernietigd.

Vrijwel gelijktijdig met het in zicht komen op H.M.S. „Diomede" werd de *Idarwald* verkend door een (tot 11 december) te Curaçao van de KLM gecharterde Lockheed. Het toestel was – evenals de reeds genoemde Fokker F 18

---

12) In de avond van 28 oktober vertrok het Duitse s.s. *Helgoland* (3664 ton) van Puerto Colombia. De opsporingspogingen waaraan ook door Hr. Ms. „Van Kinsbergen" werd deelgenomen, bleven zonder resultaat; het schip bereikte een Duitse haven.

„Oriol" — op aanvraag van de CinC Am. & W.I. op 30 november van Curaçao naar Jamaica gezonden, waar vanuit Kingston verkenningsvluchten werden gemaakt.

1941.

Eind januari 1941 loste Hr. Ms. „Van Kinsbergen" te Trinidad H.M.S. „Caradoc" af voor een op handen zijnde operatie, die ten doel had beslag te leggen op twee Deense tankers. Op 5 februari werden beide tankers aangehouden en opgebracht naar Trinidad. Voor deze operatie waren twee gewapende Canadese jachten onder bevel van de commandant van Hr. Ms. „Van Kinsbergen" gesteld.

Maart — april bracht beroering en activiteit op Duitse en Italiaanse vluchtschepen in de havens van het Amerikaanse continent, hetgeen verband hield met operaties van Duitse slagschepen in de Atlantische Oceaan. Ontsnappingspogingen en sabotage van vluchtschepen beïnvloedden de patrouillediensten en gaven de Verenigde Staten aanleiding op 30 maart beslag te leggen op een groot aantal aldaar liggende schepen, welk voorbeeld door maatregelen van vele Midden- en Zuid-Amerikaanse staten werd gevolgd.

Ook de Franse Antillen, waar sedert half september 1939 de Hoge Commissaris, Admiraal G. Robert, op Martinique het opperbestuur in handen had, gaven de Engelsen en Amerikanen zorgen en vereisten maritieme maatregelen. Een kort resumé van de gebeurtenissen aldaar moge dit toelichten.

In de tweede helft van juni 1940 kwamen te Fort de France (Martinique) het vliegtuigmoederschip „Bearn", de schoolkruiser „Jeanne d'Arc" en de moderne kruiser „Emile Bertin". De „Bearn" en „Jeanne d'Arc" waren met een lading in Amerika aangekochte vliegtuigen van Halifax op weg naar Frankrijk, toen zij in verband met de op handen zijnde capitulatie naar Martinique werden gedirigeerd. De „Emile Bertin", eveneens uit Halifax komende, had 300 ton goud aan boord van de Banque de France. De Engelsen namen maatregelen om — zonodig met geweld — te voorkomen, dat het Franse goud het eiland zou verlaten en stelden de Fransen hiervan in kennis; eind juni werd het goud opgeslagen aan de wal. Daar Admiraal Robert zich gebonden achtte aan de Franse (Bordeaux — daarna) Vichy-regering, bleven de schepen en ontscheepte vliegtuigen (ruim 100 toestellen, die door gebrek aan personeel en accomodatie weinig — en gaandeweg nagenoeg geen — militaire waarde hadden) een latente bedreiging vormen in de tussen de Franse en Engelse regering, gespannen diplomatieke verhouding, die op 3 juli werd verbroken naar aanleiding van de gebeurtenissen bij Oran. De Amerikanen troffen militaire voorbereidingen om, indien de ontwikkeling daartoe aanleiding mocht geven, de Franse Antillen te bezetten. De situatie om de Franse Antillen bleef zeer gespannen, doch incidenten werden vermeden en tot vijandelijkheden kwam het niet, mede door de houding der Amerikanen die zowel de Brits-Franse verwijdering als een verbre-

ken van de status-quo op de Franse Antillen (Western Hemisphere) ongaarne zagen.

Begin augustus 1940 bezocht de Commander in Chief (CinC) der Amerikaanse strijdkrachten in de Caraïbische Zee de Franse Admiraal Robert en kwam een bevredigende overeenkomst tot stand, die de status-quo handhaafde. Naar aanleiding van de gegronde vrees dat de Vichy-regering neiging vertoonde (onder Duitse druk) in het Duitse kamp terecht te komen, bracht de Amerikaanse Rear-admiral Greenslade begin november 1940 een tweede bezoek aan Admiraal Robert, waarbij van Amerikaanse zijde duidelijke taal werd gesproken. Een gentleman's agreement kwam tot stand, dat de status-quo continueerde en de Amerikaanse invloed versterkte [13]).

Hr. Ms. „Van Kinsbergen" — op patrouille beoosten de Franse Antillen — hield op 26 mei 1941 het Franse s.s. *Winnipeg* aan, dat van Casablanca op weg was naar Martinique, en bracht het schip op naar Trinidad waar het de volgende dag aan de Engelsen werd overgegeven. Teruggekeerd naar genoemd patrouillegebied, werd op 1 juni het Franse s.s. *Arica,* op weg van de Franse Antillen naar Casablanca, aangehouden nadat het schip door het begeleidende escortevaartuig was losgelaten; ook dit schip werd naar Trinidad opgebracht.

Begin juli vertrok Hr. Ms. „Van Kinsbergen" van Curaçao naar Engeland. Het aanvankelijk voornemen het schip vanuit Engeland naar Nederlands-Indië te dirigeren werd losgelaten en het werd begin september naar de Caraïbische Zee teruggezonden.

Na het op 24 september te Paramaribo debarkeren van een detachement van het Nederlands Legioen — het eerste deel der troepen van de latere Koninklijke Brigade Prinses Irene die vanuit Engeland naar Suriname werd gedirigeerd —, keerde Hr. Ms. „Van Kinsbergen", nu onder commando van kapitein-luitenant ter zee C. Hellingman, op 11 oktober op Curaçao terug [14]).

Intussen was door de Nederlandse autoriteiten te Londen in de tweede helft van augustus beslist dat twee hulpmijnenvegers, Hr. Ms. „Claesje" en „Dirkje", naar West-Indië zouden worden gezonden evenals — na uitrusting met asdic en dieptebommen — de mijnenlegger Hr. Ms. „Jan van Brakel" en dat de drie walvisjagers zouden worden uitgerust voor onderzeebootbestrijding.

Hr. Ms. „Claesje" arriveerde in de tweede helft van november te Curaçcao, half januari 1942 gevolgd door Hr. Ms. „Dirkje", terwijl Hr. Ms. „Jan van Brakel", onder commando van kapitein-luitenant ter zee Th. K. baron van Asbeck, 10 mei d.a.v. aankwam.

Ook andere maatregelen ter versterking van de eigen strijdkrachten werden genomen, doch met de zeer beperkte mankracht en volledige afhankelijkheid

---

[13]) Een Amerikaanse naval-observer te Fort de France; tijdige mededeling aan Washington van voorgenomen scheepsbewegingen en toestemming voor Amerikaanse schepen en vliegtuigen om op territoriaal gebied te komen, waartegenover Amerikaanse voedselvoorziening uit in de Verenigde Staten geblokkeerde Franse fondsen.

[14]) Uit Engeland werden overgebracht Kapitein-luitenant ter zee J. A. Gauw en 12 adelborsten.

van buiten op materieel gebied, bleven de resultaten slechts van relatief geringe militaire waarde.

Van de mariniers — waarvan reeds eind juli 1940 een detachement (1 officier en 49 man) naar Suriname was gezonden — vertrokken begin februari 1941 50 man naar Engeland voor opleiding tot vliegtuigmitrailleurschutter; zij werden kort daarna vervangen door 50 man van het Nederlands Legioen in Canada. Half augustus 1941 bedroeg de totale eigen mankracht, samengesteld uit veelsoortige onderdelen, op Curaçao en Aruba 1371 man (w.o. 127 mariniers en 61 overig marinepersoneel). De ± 1300 man Britse troepen werden in september met een 100 man versterkt.

Ter vervanging van de drijvende torpedobatterij bij de haveningang te Curaçao werden aldaar 3 kns (van 7.5 cm) geplaatst die eind november gereed waren, terwijl ter bescherming van de Bullenbaai (de Engelsen achtten dit urgent) maatregelen werden genomen, die leidden tot het aldaar plaatsen van 2 kns van 12 cm (eind februari begin maart 1942). Pogingen om vliegtuigen en luchtafweergeschut te verkrijgen mislukten door de voorrang, die aan andere gebieden werd gegeven en de nog ontoereikende produktie.

Eind november — december werden zes motortorpedoboten (MTB's) te Curaçao gebracht om aldaar te worden afgebouwd. De aanbouw van 16 dezer boten te Montreal (Canada) die allen bestemd waren voor Nederlands-Indië, dreigde te stagneren door het winterseizoen.

Direct oorlogsterrein was de Caraïbische Zee in 1941 nog niet, doch de kans dit te worden groeide naarmate de deelneming van de Verenigde Staten aan de oorlog naderde. Gepaard gaande met enorme opvoering van hun militaire macht, zetten de Amerikanen onder leiding van President Roosevelt [15]) hun politiek van hulp aan de geallieerden „short of war" met toenemende kracht en succes door. Evenals Sir Winston Churchill had President Roosevelt een zeer uitgebreide kennis van maritieme aangelegenheden [16]).

Toen de aanval op Pearl Harbor op 8 december 1941 de Verenigde Staten van Amerika in de oorlog bracht, werd door Engelsen en Amerikanen direct

---

15) In januari 1941 ging zijn derde ambtsperiode in. Zijn persoonlijke afgezant (Harry Hopkins) deelde Churchill op 10 januari 1941 o.m. mede:

„The President is determined that we shall win the war together. Make no mistake about it. He has sent me to tell you that at all costs and by all means he will carry you through, no matter what happened to him. There is nothing that he will not do so far as he has human power."

(Winston S. Churchill — The second world war — abridged one volume edition blz. 389).

16) Cordell Hull memoirs blz. 451 vermeldt o.m.:

„When he became President, he probably knew more about the Navy than any of his predecessors. Throughout his administration I found him giving preferential attention to every question arising in regard to the Navy. He himself made most of the more important decisions with respect to naval affairs. During the London Naval Conference the President exhibited a rare knowledge of all the technic phases. He was well equipped to discuss the merits of the most complex developments and to offer suggestions. The oldest, most experienced admirals had great respect for his far-reaching knowledge of their profession."

overeengekomen dat de militaire contrôle in het gebied onder de CinC Am. & W.I. zo spoedig mogelijk zou worden overgedragen aan de Amerikanen [17]).

De uitvoerbaarheid hiervan werd sterk bevorderd door de Amerikaanse steunpunten op — voor 99 jaar — gepachte terreinen van Brits territoir in de Western Hemisphere. De mogelijkheid van aanleg dezer steunpunten [18]) was door de Amerikanen verkregen bij een ruilovereenkomst van 2 september 1940, waarbij 50 (oude) Amerikaanse torpedobootjagers aan de Engelsen werden afgestaan.

De overdracht bracht mee dat de Britse troepen op Curaçao/Aruba zouden worden vervangen door Amerikanen.

De Nederlandse regering voelde hier weinig voor en had er bezwaar tegen betrokken te worden in de Amerikaanse defensiepolitiek t.a.v. de Western Hemisphere voorzover deze samenwerking met Zuid-Amerikaanse buurstaten medebracht.

Eind december wendde President Roosevelt zich in een persoonlijke boodschap tot H.M. de Koningin waarin, met verwijzing naar het vitale belang van de veiligstelling der eilanden en het dagelijks toenemende gevaar voor aanval, met aandrang werd verzocht, vooruitlopende op een formele overeenkomst, onmiddellijk 6 Amerikaanse vliegtuigen naar Curaçao te mogen zenden. Dit werd toegestaan en na het treffen van voorbereidende maatregelen kwamen half januari 1942 zes Amerikaanse bommenwerpers op Curaçao, waarvan de helft op Aruba werd gestationeerd.

1942.

Hr. Ms. „Van Kinsbergen" had zich intussen begin januari 1942 telegrafisch onder operationeel bevel gesteld van de (Amerikaanse) commandant van het Naval Coastal Frontier Caribbean [19]), die zijn standplaats had te San Juan (Puerto Rico).

De diplomatieke onderhandelingen met de Verenigde Staten gaven moeilijkheden, doch deze werden te Washington op 5 februari door onze Minister van Buitenlandse Zaken opgelost [20]).

Nadat eind januari de aangewezen troepencommandanten met hun staven waren aangekomen, arriveerden op 11 februari transportschepen met Amerikaanse troepen op Curaçao en Aruba — respectievelijk 60 officieren met 1323 man en 40 officieren met 1037 man, voorzien van enige mobiele artillerie en enig luchtdoelgeschut. Na aflossing vertrokken de Britse troepen drie dagen later met dezelfde transportschepen onder bescherming van twee Amerikaanse torpedobootjagers; zij bleven vrij van aanvallen door in de omgeving zijnde Duitse onderzeeboten.

onjuist vl. op 12 feb via Cur naar Eng.

---

[17]) Op 17 juli 1942 werd het Britse „America and West Indies Station" opgeheven.

[18]) Gelegen op New Foundland, Bermuda, de Bahama's, Jamaica, St. Lucia, Trinidad, Antigua en in Brits-Guyana.

[19]) Op 6 februari 1942 herdoopt in Caribbean Sea Frontier.

[20]) Minister van Kleffens vertrok eind januari naar Amerika; hij had op 31 januari en 7 februari een onderhoud met President Roosevelt.

De Duitsers hadden nl. intussen besloten tot een gecoördineerde aanval op de scheepvaart (in het bijzonder de tankvaart) in de Caraïbische Zee met vijf onderzeeboten in de nieuwe-maan periode van februari. Drie boten zouden opereren nabij en in de omgeving van Curaçao/Aruba en twee in de omgeving van Trinidad. De eerst bedoelde drie — U 67, U 156 en U 502 — vertrokken op 19 januari van een basis in West-Frankrijk en waren op 6 februari aan de periferie van het operatieterrein. Voor de gelijktijdig in te zetten aanval was U 67 voor Curaçao, U 156 voor Aruba en U 502 voor de tankerroute van Curaçao/Aruba naar Maracaibo v.v. bestemd. De U 156 was op 13 februari 23h00 één mijl zuid van de zo-hoek van Aruba en voerde verkenningen uit langs en nabij de zuidwest-kust van het eiland.

In de nacht van 15 op 16 februari werd de aanval der Duitse onderzeeboten ingezet. Dicht voor de haventoegang van Curaçao werd (04h10) een lake-tanker [21]) getorpedeerd die na het binnenbrengen in de haven verloren ging. Bij Aruba werden (01h33) twee lake-tankers getorpedeerd, die nabij San Nicolas ten anker lagen en verloren gingen, en werd (04h35) een langs de Eagle-steiger liggende Amerikaanse tanker door een torpedotreffer zwaar beschadigd. In de buurt van Macolla, noordwest-kust van het schiereiland Paraguana (Venezuela), werden twee lake-tankers getorpedeerd en gingen verloren, op de middag van 16 februari gevolgd door een derde, ongeveer 10 mijl bezuiden Aruba. De klap kwam hard aan en kostte een groot aantal opvarenden het leven. Toch had het krijgsgeluk niet uitsluitend de aanvallers gediend. Direct na het torpederen der lake-tankers bij San Nicolas, maakte U 156 zich gereed voor een beschieting van het olie-emplacement en de olietanks, doch bij het eerste schot explodeerde het 10.5 cm kanon — er was nl. vergeten de mondstop te verwijderen. Een aantal schoten met 37 mm geschut veroorzaakte geen schade. Het ongeluk kostte een matroos het leven en een officier het verlies van een voet; U 156 vertrok op de platvoet van 16 februari naar Martinique waar de gewonde officier werd afgegeven.

De aanval bracht uiteraard onmiddellijk tegenmaatregelen, waaronder het zenden van Amerikaanse vliegtuigen [22]) en torpedobootjagers. Hr. Ms. „Van Kinsbergen" vertrok direct van Trinidad en kwam op de v.m. van 17 februari te Curaçao waar het schip werd ingezet bij het beschermen van tankers.

Deze dag had bij een poging tot demonteren van een Duitse electrische torpedo, die nabij de Lago op Aruba op het strand was gelopen, een ongeval plaats dat vier marinemannen het leven kostte [23]). (Een tweede aan de kust gevonden electrische torpedo werd tegen eind maart door Hr. Ms. „Van Kinsbergen" van Aruba naar Curaçao overgebracht).

Twee MTB's werden in dienst gesteld en gebruikt bij de afweermaatregelen

---

21) De gebruikelijke benaming voor de kleine tankers, die olie van (het „meer") Maracaibo naar Curaçao/Aruba aanvoeren.

22) Eind februari waren er op Curaçao 13, op Aruba 9 Amerikaanse militaire toestellen.

23) Luitenant ter zee 2e kl. P. Joosse, majoor-torpedomaker D. A. C. de Maagd, marinier 1e kl. L. Kooyman en marinier 3e kl. J. Vogelezang.

tegen onderzeeboten; dit geschiedde eveneens met de overige MTB's naar gelang zij gereed kwamen.

Op 21 februari nabij Curaçao en 23 februari op ± 50 en ± 45 mijl van Aruba werden respectievelijk één en twee tankers getorpedeerd, waarvan de laatste twee dagen later zwaar beschadigd de haven van San Nicolas bereikte; beide andere tankers gingen verloren.

De 28e februari werd kapitein ter zee W. van den Donker als Algemeen Militair Commandant en OAZ Curaçao afgelost door kapitein ter zee C.J. baron van Asbeck, die daartoe uit Londen was uitgezonden; eerstgenoemde vertrok naar zijn bestemming in Australië.

Tegen eind februari deden zich moeilijkheden voor met de bemanningen van lake-tankers, waardoor de geregelde vaart dezer schepen stagneerde en in de tweede helft van maart lag deze vaart ongeveer 2 weken stil in verband met een arbeidsconflict.

Op de HW van 19 april werden de tankinstallaties bij de Bullenbaai (Curaçao) beschoten door U 130. Enige schoten vielen bewesten de westelijkste tank zonder schade aan te richten; de beschieting eindigde direct toen door een 12 cm kanon [24]) aan de Bullenbaai vuur werd geopend in de richting van de onderzeeboot. Al het beschikbare materieel werd ingezet voor de bescherming van de scheepvaart in de nabijheid en het opsporen van de onderzeeboot. Het zoeken bleef zonder resultaat en verdere acties van U 130 bleven uit. Op de HW van 26 april werd ongeveer 80 mijl benoorden Bonaire een Amerikaans schip getorpedeerd (waarschijnlijk door U 130), waarvan de overlevenden de volgende dag met sloepen het eiland bereikten. Een Panamese tanker die 24 april van San Juan (Porto Rico) vertrok en 3 dagen later te Aruba werd verwacht, kwam niet aan.

De eerste aanvalsgolf der onderzeeboten die 16 februari 1942 was ingezet met de vermelde acties bij Curaçao/Aruba, eindigde ongeveer half maart door de terugkeer der U-boten naar hun bases. De genoemde acties van U 130 in de tweede helft van april vielen in een periode, waarin een gering aantal U-boten in de Caraïbische Zee (in de Trinidad sector van het „Caribbean Sea Frontier" U 130 en U 66) opereerde, doch spoedig zou de tijd aanbreken dat een groot aantal Duitse onderzeeboten in de Caraïbische Zee maandenlang enorme verliezen zouden toebrengen aan de scheepvaart in dit gebied.

Intussen was van ultimo maart af het strategisch-tactisch bevel over alle strijdkrachten op Curaçao en Aruba officieel opgedragen aan de Commander „All Forces Aruba/Curaçao" (C.A.F.A.C.), Rear-admiral USN J. B. Oldendorf op Curaçao, die in deze functie rechtstreeks stond onder de Commander „Caribbean Sea Frontier" (C.C.S.F.) op San Juan (Puerto Rico, Vice-admiral USN J. H. Hoover).

Kapitein ter zee C.J. baron van Asbeck die als Algemeen Militair Commandant (AMC) rechtstreeks onder de Gouverneur van Curaçao en als Oudst Aan-

[24]) Stukscommandant marinier 1e kl. M. van Niel.

wezend Zeeofficier (OAZ-Curaçao) rechtstreekt onder de bevelhebber der Zeestrijdkrachten (BDZ) was gesteld, werd tevens Chef Staf van de CAFAC, doch deze functie had slechts formele betekenis. De instelling van het Amerikaanse militaire oppercommando was voor de Nederlandse regering (vooral op staatsrechtelijke gronden) moeilijk te verwerken geweest en had enige vertraging ondervonden door diplomatiek overleg. Zij bleef gehandhaafd tot de opheffing der Amerikaanse Sea-Frontiers op 2 september 1945. Mutaties in de functies van CAFAC en CCSF zullen verder niet worden vermeld.

Aanvankelijk was de Caraïbische Zee een ideaal operatiegebied voor U-boten, daar zowel voor defensieve — o.m. beschermde konvooien — als offensieve maatregelen de nodige middelen ver ontoereikend en/of nog in opbouw c.q. ontwikkeling waren, terwijl de operatieve mogelijkheden voor U-boten enorm toenamen door het gebruik van U-boottankers (sedert april 1942) waaruit brandstof kon worden aangevuld.

Zoals reeds werd vermeld, arriveerde Hr. Ms. „Jan van Brakel" 10 mei 1942 te Curaçao en werd direct ingeschakeld bij het opsporen van onderzeeboten en beschermen van konvooien. Het schip maakte hierbij (evenals H.M.S. „Clarkia") deel uit van „Escort Group B 5", bestaande uit H.M.S. „Havelock", H.M.S. „Pimpernel", H.M.S. „Godetia", H.M.S. „Lavender" en H.M.S. „Warwick", die door de Britten uit New Foundland te hulp werd gezonden en de 15e mei te Curaçao aankwam. In juni werd de „Group" (die onder Amerikaans operationeel bevel stond) versterkt met H.M.S. „Churchill", H.M.S. „Columbina", H.M.S. „Buttercup" en H.M.S. „Saxifrage".

Ook de Amerikanen zonden versterking naar de Caraïbische Zee, hoofdzakelijk vliegtuigen en escortevaartuigen, doch dit kwam slechts langzaam op gang i.v.m. de tekorten en behoefte aan afweermiddelen op de Amerikaanse oostkust.

Van half mei af werd de scheepvaart tussen Curaçao/Aruba en Trinidad in regelmatige en beschermde konvooien ondergebracht (OT — TO konvooien).

Begin juni ging de routering der konvooien van Britse in Amerikaanse handen over. De konvooiregeling werd op 1 juli uitgebreid door het instellen van konvooien tussen Trinidad — Aruba/Curaçao — Key West (TAW — WAT konvooien) en werd begin september ingepast in het zgn. „interlocking system" — een organisatie van kustkonvooien met hoofd- en zijlijnen, te vergelijken met een spoorwegregeling —, dat tot het einde van de oorlog van kracht bleef. Curaçao/Aruba lagen hierbij aan de hoofdlijn Guantanamo — Aruba (Curcaçao) — Trinidad (GAT — TAG konvooien), die om de noord doorliep naar New York en later bij Trinidad aansloot op konvooien naar Zuid-Amerikaanse havens. (Na Trinidad-Bahia TB/BT konvooien — van begin juli 1943 af Trinidad-Rio de Janeiro TJ/JT konvooien).

Van de op half mei, met 9 boten, ingezette U-boot aanval in de Caraïbische Zee waren aanvankelijk twee boten (U 69 en U 502) bestemd voor de omgeving

Curaçao/Aruba, want evenals de omgeving van Trinidad als knooppunt van scheepvaartwegen vormde dit rayon als centrum voor de tankvaart een hoofdobject in de grootscheepse aanval, die tot ongeveer half september duurde.

Op 12 mei werden in de omgeving van Bonaire, respectievelijk ± 90' benoorden en 100' beoosten het eiland, twee schepen (een Noorse tanker en een Amerikaan) getorpedeerd; de dag hierop volgde een Belgisch schip, dat op weg was van Trinidad naar Curaçao, waarbij twee Nederlandse zeeofficieren [25]), die voor overvoer aan boord waren, om het leven kwamen.

In het als regel eentonige werk van escorteren was 8 juni een dag vol afwisseling voor Hr. Ms. „Jan van Brakel" en H.M.S. „Churchill" die daags tevoren van Trinidad naar Aruba waren vertrokken met het konvooi TO 5. De routering was juist in Amerikaanse handen overgegaan en vergeefs had de commandant van Hr. Ms. „Jan van Brakel" (escorteleider) gewaarschuwd voor de nautisch-hydrografische gevaren van de nieuw ontworpen route. Op de HW van 8 juni meldde H.M.S. „Churchill" de verkenning van een onderzeeboot op de radar en onmiddellijk ging Hr. Ms. „Jan van Brakel", die het doel ook op de radar kreeg, met uiterst vermogen tot de aanval over, direct gevolgd door de aanstormende H.M.S. „Churchill".

Pas op 300 yard afstand verkende Hr. Ms. „Jan van Brakel" het vermeende onderzeebootsilhouet als een miniatuur rotseiland en liep op het nippertje vrij. Het sein „stop" ging naar H.M.S. „Churchill" en ook deze gierde rakelings vrij, terwijl enkele door dit schip afgevuurde dieptebommen (de order daartoe kon niet meer worden herroepen) op het eilandje terecht kwamen. Het was op goede gronden dat H.M.S. „Churchill" na afloop van de „aanval" laconiek aan Hr. Ms. „Jan van Brakel" seinde: „The north side is steep too".

Tegen de avond (18h15) van dezelfde dag werden ± 110' zuid-oostelijk van Bonaire twee schepen uit het konvooi getorpedeerd. De jacht op de onderzeeboot bleef zonder resultaat en de 9e juni werden de overlevenden der gezonken schepen door Hr. Ms. „Jan van Brakel" en H.M.S. „Churchill" te Curaçao afgegeven.

Half juni had Hr. Ms. „Jan van Brakel" de leiding bij een speurtocht naar een onderzeeboot op ± 35' beoosten Bonaire, die in samenwerking met twee Britse eenheden werd uitgevoerd. De U-boot wist echter – ternauwernood – te ontkomen. In juni-juli werden herhaaldelijk onderzeeboten in de omgeving van Curaçao/Aruba verkend c.q. aangevallen. Eind juni maakte de Gouverneur van Curaçao zich ernstig ongerust over de voedselaanvoer voor de eilanden, die belangrijke schade leed door deze U-boot acties. De lake-tanker route werd in deze periode beschermd door Hr. Ms. „Van Kinsbergen" en de hulpmijnenvegers Hr. Ms. „Claesje" en „Dirkje". Ook voerde eerstgenoemde een opdracht uit, die ten doel had baaien en schuilplaatsen te onderzoeken op eventuele hulp aan U-boten.

Op 18 augustus lanceerde een U-boot twee torpedo's op een te Curaçao binnenlopende tanker, die beiden hun doel misten.

[25]) Luitenant ter zee 1e kl. H. Kolff en Luitenant ter zee 2e kl. KMR S.D. Ir. W. J. Bouman.

De 22e augustus kwamen bij een vliegtuigongeval op Trinidad enige Nederlandse militairen om het leven[26]).

Op 26 augustus kwamen uit Miami (Florida) onder commando van officier-vlieger 2e kl. J. F. Breedveld 2 motortorpedoboten, 2 Higginsboten en 1 motorreddingboot (op eigen kracht) te Curaçao aan.

Hr. Ms. „Jan van Brakel" was één der 9 escorteschepen van het konvooi TAW 15 (21 schepen), toen in de nacht van 27 op 28 augustus dit konvooi op ongeveer 40′ zuid van de zw-hoek van Haïti door 2 U-boten werd aangevallen. Twee schepen uit het konvooi, waaronder een Nederlandse tanker, gingen verloren en een derde werd beschadigd, doch ook één der U-boten werd tot zinken gebracht. Het was de derde U-boot in augustus, die in de Caraïbische Zee werd vernietigd en een duidelijke aanwijzing vormde voor de Duitse marineleiding, dat de Caraïbische Zee als ideaal jachtgebied voor onderzeeboten haar attractie begon te verliezen.

In 1942 werden in de Caraïbische Zee 6 U-boten vernietigd:

U 157 op 13 juni ± 30′ bezuiden Key West.
U 153 op 6 of 13 juli ± 95′ van Colon (Panamakanaal).
U 166 op 1 augustus ± 80′ van de monden der Mississippirivier.
U 654 op 22 augustus ± 160′ noord van Colon.
U 94 op 27/28 augustus ± 40′ zuid van de zw-hoek van Haïti.
U 162 op 3/4 september ± 40′ zuid van Barbados.

Eind september bezocht de Minister van Marine Curaçao en werden o.m. besprekingen gevoerd betreffende te nemen „security" maatregelen. Er was in West-Indië in het algemeen weinig begrip voor het belang en de noodzaak van stringente maatregelen op dit gebied, en op Curaçao was dit ook wel eens het geval met personen van wie in dit opzicht meer mocht worden verwacht. De Britse informatiedienst had ernstige klachten naar voren gebracht inzake het uitlekken van scheepsbewegingen en het Amerikaanse Navy Department weet torpederingen in de omgeving van Curaçao mede aan onvoldoende censuur op telegrammen en berichtgeving t.a.v. de scheepvaart. (Uit na-oorlogse Duitse gegevens blijkt, dat inderdaad door U-boten in de Caraïbische Zee veelvuldig en dankbaar gebruik is gemaakt van onderschepte telgrammen).

In oktober konvooieerde Hr. Ms. „Jan van Brakel" goeddeels nabij en zuidoostelijk van Trinidad, tot welke gebieden die maand de U-boot activiteit in de Caraïbische Zee in hoofdzaak beperkt bleef.

Midden oktober kwam Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" voor het eerst te Curaçao en bleef voor konvooidiensten aangewezen. Het oorspronkelijk als Amerikaanse patrol craft (P.C. 468) in aanbouw zijnde vaartuig was een Amerikaanse gift en ontleende zijn naam aan een voorstel van president Roosevelt, die het schip op 6 augustus 1942 op de Navy Yard te Washington persoonlijk over-

---

26) Luitenant ter zee 1e kl. KMR S.D. Van Notten, dienstplichtig sergeant der Genie Van Oyen en 4 man ex-personeel van het M.E. te Soerabaja, die per K.L.M.-toestel van Suriname naar Curaçao onderweg waren.

droeg aan Hare Majesteit de Koningin, die daar aanwezig was. Hierna werd het schip door zijn eerste commandant luitenant ter zee 1e kl. A. W. Kruk in dienst gesteld.

Hr. Ms. „Van Kinsbergen" kwam, na een reparatietijd van 2 maanden te Norfolk, eind oktober weer in de konvooidiensten, nu voorzien van een radar- en asdicinstallatie.

Tegen eind oktober bracht Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard een bezoek aan Curaçao en Aruba. Het was meer dan 100 jaar geleden, dat een lid van het Koninklijk Huis het gebiedsdeel bezocht; de ontvangst was enthousiast.

De eerste helft van november bracht weer U-boot activiteit in de directe omgeving van Curaçao/Aruba. Op ongeveer 10′ west van Curaçao werden uit het konvooi TAG 18 2 tankers getorpodeerd die verloren gingen; uit dit konvooi werden in totaal 6 schepen tot zinken gebracht en uit het konvooi TAG 19 twee. Een week later werd dichtbij de haveningang van Curaçao de escorteleider U.S.S. „Erie" van TAG 20 getorpedeerd. Het schip kwam tussen Riffort en Piscaderabaai op het strand en brandde uit; het later geborgen wrak zonk in het Schottegat. Na de torpederingen bij Curaçao werd o.m. door Hr. Ms. „Van Kinsbergen" hulp verleend; het zoeken naar onderzeeboten had geen resultaat.

Behoudens de vermelde activiteiten nabij Curaçao/Aruba bleef in november de U-boot actie in de Caraïbische Zee hoofdzakelijk beperkt tot de omgeving van Trinidad en (zuid-)oostelijk daarvan gelegen gebieden, waar een 25-tal schepen tot zinken werden gebracht.

Op 18 november kwamen 4 motortorpedoboten te Curaçao aan. De boten (van ± 35 ton) waren in divisieverband onder commando van luitenant ter zee 1e kl. P. A. Riedel van de aanbouwwerf te Montreal (Canada) overgebracht en vormden de laatste aanvulling die de MTB-dienst te Curaçao bracht op 12 MTB's, 2 Higginsboten en 1 motorreddingboot, een zgn. R.A.F. rescueboot. De laatste vier der 16 voor Nederlandse rekening gebouwde MTB's werden die maand overgedragen aan de Amerikaanse marine wegens gebrek aan personeel. In de laatste maand van 1942 bleef de nu in de Caraïbische Zee geleidelijk afnemende U-boot activiteit beperkt tot de omgeving van Trinidad en (zuid)oostelijk daarvan gelegen gebieden.

Na een 6-weekse reparatietijd te Charleston waarbij verbeteringen in bewapening en andere uitrusting werden aangebracht, was Hr. Ms. „Jan van Brakel" de 21e december weer gereed voor de dienst.

1943.

De U-boot activiteit in de Caraïbische Zee bleef de eerste twee maanden van 1943 beperkt tot een tweetal boten, die gedurende de eerste 3 weken van januari in de Trinidad-sector opereerden; zij kwamen slechts tot één aanval. Een dezer boten (U 214) werd in de eerste week van januari een paar maal in de omgeving van Bonaire—Curaçao verkend en door een vliegtuig aangevallen; het zoeken naar de boot, waaraan door Hr. Ms. „Van Kinsbergen" en Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" werd deelgenomen, bleef zonder resultaat.

In januari werden drie nieuwe transatlantische konvooiroutes ingesteld om aan de enorme behoefte aan olie, die de operaties in Noord-Afrika medebrachten, het hoofd te kunnen bieden[27]).

In de lijn van de door de Duitsers veelvuldig toegepaste tactiek om na een periode van geringe activiteit plotseling de acties in een bepaald gebied te hervatten in de hoop, dat de tegenmaatregelen intussen verslapt zouden zijn, werden de U-boot aanvallen in de Caraïbische Zee in maart hervat.

Tussen 1 maart en 6 april brachten 6 U-boten 11 schepen tot zinken, waarvan twee uit een GAT konvooi op ± 165 mijl noordwestelijk van Aruba (op 13 maart door U 68).

Begin april nam Hr. Ms. „Jan van Brakel" deel aan het opsporen van een U-boot die zich nabij Guantanamo bevond, doch dit had geen resultaat. Enige dagen later bevond zich — voor het eerst sinds begin 1942 — geen U-boot meer in de Caraïbische Zee. Dank zij de tegenmaatregelen was de U-boot actie in maart weinig succesvol, althans niet rendabeler dan in andere gebieden[28]).

In het verloop van de oorlog kan april 1943 worden beschouwd als het begin der geallieerde suprematie, die in stijgende mate leidde tot de eindoverwinning; de strijd in de Caraïbische Zee weerspiegelt dit algemene beeld. De enige U-boot (U 76) die in mei opereerde in de Caraïbische Zee, werd twee dagen na het torpederen van een schip vernietigd. Eind juni werd het laatste grote U-boot offensief in de Caraïbische Zee ingezet; een operatie, die werd gecoördineerd met omvangrijke U-boot acties bij de kusten van de Guyana's en Brazilië. Deze acties die tot begin augustus duurden, werden op alle terreinen een debâcle voor de aanvallers; van de totaal 21 U-boten die eraan deelnamen, gingen er niet minder dan 15 verloren waarvan 4 op de thuisreis.

Van de 10 U-boten die in de Caraïbische Zee opereerden, werden er 3 in juli en 2 in augustus vernietigd, en 2 deelden dit lot op de thuisreis zodat slechts 3 boten op hun basis terugkeerden. Het aantal getorpedeerde schepen was zeer gering[29]):

---

27) Curaçao/Aruba—Casablanca/Gibraltar (OT—TO konvooien). Curaçao/Aruba—United Kingdom (CU—UC konvooien). Trinidad—Mediterranean (TM—MT konvooien).

28) De eerste 20 dagen van maart 1943 brachten een kritieke situatie door de enorme scheepsverliezen op de *Atlantic*. De Noord-Atlantische konvooien leden het record aantal verliezen van de gehele oorlog (49 schepen, 295.970 ton). Morison Deel I blz. 344 vermeldt hierover:

„Nobody outside the Navies and merchant marines concerned knew how serious the situation was in March 1943. The U-boats, in this (North Atlantic) and other areas, sank 41 ships in the first 10 days, and another 44 ships in the second 10 days of March. So many U-boats were out (an average of 116 operating daily in the North Atlantic) that evasive routing was futile; a convoy avoided one concentration of wolf-packs only to fall in with another. The enemy never came so near to disrupting communications between the New World and the Old as in the first twenty days of March 1943. By 21 March, one may say, the crisis had passed. Losses were cut during the rest of the month, and in April there was a distinct improvement."

29) Hieronder was het m.s. *Poelau Roebiah* (SMN), dat op 6 juli nabij de oostkust van Jamaica verloren ging.

Eind juli werd bij Curaçao een Nederlandse tanker getorpedeerd door U 615, die order had het lake-tanker verkeer te ontwrichten. Na een felle jacht —door Morison[30]) vermeld als „perhaps the best example in the entire war of a fiercely aggressive, fearfully costly, but finally successful air anti-submarine hunt" – werd de boot, als laatste in de Caraïbische Zee, op 7 augustus vernietigd; een duidelijke demonstratie van de sinds februari 1942 radicaal gewijzigde potentie der U-boot bestrijding.

In 1943 werden de volgende 7 U-boten in de Caraïbische Zee vernietigd:

U 156 op 8 maart ± 270′ oost van Barbados.
U 176 op 15 mei in het Nicolaskanaal ± 120′ oostelijk van Havana (Cuba).
U 159 op 15 juli ± 150′ z.z.o. van de z.w.-hoek van Haïti.
U 759 op 26 juli ± 35′ z.w. van de z.w.-hoek van Haïti.
U 359 op 28 juli ± 160′ bez. de oosthoek van Dominica.
U 572 op 3 augustus ± 380′ beoosten Tobago.
U 615 op 7 augustus ± 150′ w.n.w. van Grenada.

Het totaal der gedurende de oorlog in de Caraïbische Zee vernietigde U-boten bedroeg daarmede 13; het totaal generaal van de gehele oorlog bedroeg 785 Duitse U-boten. Van half augustus af had de U-boot activiteit in de Caraïbische Zee een aflopend karakter.

In drie groepen – de eerste in de 2de helft van september, de laatste begin november – vertrokken de mariniers uit het gebiedsdeel naar de Verenigde Staten waar zij deel uitmaakten van de aldaar te vormen Mariniers Brigade; node werden zij op Curaçao/Aruba gemist.

Begin oktober werden door een U-boot mijnen gelegd bij Colon (Panamakanaal) en door een andere U-boot tegen het einde dezer maand bij Trinidad. Deze acties bleven zonder tastbaar resultaat. Een U-boot die zich tussen eind september en half oktober in de Caraïbische Zee bevond, richtte niets uit.

Eind oktober besliste de BDZ dat tot drastische inkrimping van het MTB-bedrijf moest worden overgegaan. Het vrijkomend personeel moest naar Engeland worden overgeplaatst om dienst te doen op MTB's aldaar, die ons door de Britse Admirality ter beschikking werden gesteld. Merendeels in december werden deze overplaatsingen uitgevoerd.

In de loop van het jaar (1943) waren 2 MTB's door bedrijfsongevallen (brand) verloren gegaan. In juni en juli 1944 werden 2 MTB's naar Engeland opgezonden en in augustus werden 2 MTB's, met enig personeel voor onderhoud, naar Australië verscheept, zodat van de 12 MTB's er 4 te Curaçao bleven waarvan er slechts één in goede staat verkeerde. Ook de beide Higginsboten bleven te Curaçao, doch deden weinig dienst i.v.m. veelvuldige moeilijkheden met de hoofdmotoren.

De werkzaamheden van het MTB-bedrijf liepen door de inkrimping van het aantal boten uiteraard sterk terug. De dienst, in oorlogstijd ontstaan als gevolg

30) Morison Deel X blz. 195 t/m 197.

van het (voor afbouw) overbrengen van MTB's — die aanvankelijk bestemd waren voor Nederlands-Indië — naar Curaçao, moest van de grond af worden opgebouwd[31]) en in staat zijn een maximum aantal boten oorlogsgereed te houden. Door het inschakelen der boten bij de verdediging tegen onderzeeboten kwam er van de oorspronkelijke bedoeling de boten en bemanningen gereed te maken en te oefenen voor gebruik in Nederlands-Indië (later gewijzigd in gebruik vanuit Australisch gebied tegen de Japanse bezetter) uiteindelijk niets terecht.

De oorspronkelijke hoofdbewapening der boten, nml. die met torpedo's, werd gewijzigd in dieptebommen i.v.m. het gebruik der boten tegen onderzeeboten, doch met het oog op het gereedmaken der boten voor gebruik elders moest worden voorzien in een torpedobewapening. Dit omvatte o.m. de aanschaffing van torpedo's — hetgeen in oorlogstijd niet eenvoudig was — en het oprichten van een inschietbedrijf te Curaçao.

Na de mijnenacties der Duitse onderzeeboten van oktober werden de U-boot operaties in de Caraïbische Zee in november hervat, zij het slechts met 3 boten. Een daarvan opereerde in de Golf van Mexico en de beide anderen in de omgeving van het Panamakanaal, doch het aantal getorpedeerde schepen was gering. De succesvolste, U 516, die nabij het Panamakanaal een 5-tal schepen torpedeerde, werd op de heenweg (8 november) door een vliegtuig benoorden Curaçao aangevallen. Op de terugweg torpedeerde zij (16 december) ± 30 mijl noord van Aruba een Amerikaanse tanker. Hoewel de boot in een intensieve jacht werd beschadigd, wist zij te ontkomen.

Begin december moest Hr. Ms. „Van Kinsbergen" oefeningen met een Amerikaanse onderzeeboot nabij Guantanamo afbreken i.v.m. de aanwezigheid van een U-boot in de omgeving. Hr. Ms. „Jan van Brakel" was van half december tot eind februari 1944 te Miami in jaarlijks onderhoud. Na een bezoek aan de Bovenwindse Eilanden kwamen Hr. Ms. „Claesje" en „Dirkje" half december te Paramaribo aan waar zij gestationeerd bleven.

1944.

De eerste twee maanden van 1944 bleef de Caraïbische Zee vrij van vijandelijke onderzeeboten.

Hr. Ms. „Van Kinsbergen" bracht begin januari een klein bewakingsdetachement naar St. Maarten voor bescherming van het aldaar aangelegde vliegveld.

Eind februari en begin maart bezocht H.K.H. Prinses Juliana het gebiedsdeel, waar Haar bezoek grote vreugde en dankbaarheid bracht.

In de loop van maart verschenen wederom een drietal U-boten in de Caraïbische Zee. U 518 en U 154 richtten daar weinig uit; zij hadden aanvallen te verduren en keerden naar hun basis terug onder het motto, dat er geen scheepvaart in de Caraïbische Zee was. Door U 218 werden bij St. Lucia en San Juan

---

[31]) Ook hierbij was de goede samenwerking met het bedrijfsleven, in het bijzonder met de Curaçaose Petroleum Import Mij, van grote waarde, doch het bleef moeilijk o.m. door gebrek aan deskundig personeel.

mijnen gelegd, die geen succes opleverden, en opgejaagd door locale strijdkrachten keerde de boot naar Europa terug.

Eind maart constateerde admiral E. J. King U.S.N. CinC US Fleet en Chief Naval Operations in een zeer uitvoerig rapport[32]) als samenvatting van de globale maritieme oorlogssituatie:

„Submarines have not been driven from the seas, but they changed status from menace to problem".

Genoemd rapport vermeldt voorts o.m.:

„It is appropriate to express here appreciation of the services of Netherlands anti-submarine vessels which have operated with exemplary efficiency as part of the United States Naval Caribbean Force ever since we entered the War".

Met ingang van april werden de zware (19.2 cm) batterijen op Curaçao en Aruba niet meer voor onmiddellijke actie gereed gehouden i.v.m. het vertrek van het detachement kustartillerie van het K.N.I.L.

Eind april vertrok Hr. Ms. Mico – een sinds november 1941 gevorderd sleepbootje, dat hoofdzakelijk bij Curaçao/Aruba diensten had verricht – naar Engeland, waar het scheepje van 98 gross ton na een traject van bijna 8000 zeemijl eind juli behouden aankwam.

Half mei verzocht de commandant van Hr. Ms. „Jan van Brakel" aan de BDZ het schip naar Engeland terug te doen keren voor deelneming aan meer actieve operaties. Na overleg met de Amerikanen bleek dit echter nog niet mogelijk.

In juni en begin juli opereerde U 539 in de Caraïbische Zee zonder veel succes. De 6e juli werd ± 95 mijl nw. van Aruba een Amerikaanse tanker getorpedeerd door U 516. De overlevenden werden door Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" opgepikt en 3 dagen later op Aruba aangebracht. Na op 7 juli nog een schip te hebben getorpedeerd vertrok U 516 uit de Caraïbische Zee.
U 539 en U 516 waren de laatste U-boten, die in de Caraïbische Zee opereerden, zodat de in februari 1942 begonnen periode waarin de Caraïbische Zee gevechtsterrein was, in juli 1944 definitief eindigde. Dit bleek uiteraard pas na afloop van de oorlog. De geallieerde oorlogsmaatregelen bleven dan ook gehandhaafd, al werden zij geleidelijk aan verminderd en gericht op militaire behoeften buiten de Caraïbische Zee, c.q. op terugkeer naar vredesomstandigheden; de verantwoordelijkheid daarvoor lag in feite in handen der Combined Chiefs of Staff.

De Nederlandse regering, die er steeds moeite mee heeft gehad zich in te stellen op maatregelen t.a.v. onze Westindische gebiedsdelen, die door de Amerikanen op militaire gronden nodig werden geacht en die (aanvankelijk mede door ons vóóroorlogse defensiebeleid en later) door de oorlogsomstandigheden buiten onze eigen mogelijkheden vielen, vond de omvang der Amerikaanse troepen op Curaçao/Aruba overdreven groot en politiek ongewenst. Van onze kant werden alle krachten ingespannen de eigen troepensterkte op te voeren, mede in de hoop de Amerikanen zoveel mogelijk te kunnen vervangen. Door de beperkte mogelijk-

[32]) Hist. Archief B.M.H. no. S 395/23/2 G (1944) Marinestaf Londen Geheim.

heden en — o.m. op materieel gebied — volledige afhankelijkheid van de bondgenoten bleef de militaire waarde daarvan echter gering, althans vermocht weinig indruk te maken op de Amerikanen die in defensieaangelegenheden der Western Hemisphere hun eigen inzichten volgden en daarbij geen rekening hielden met de wensen van de Nederlandse regering. Dit laatste bleek ook, toen eind september 1943 Amerikaanse troepen werden vervangen door troepen van Porto Rico.

In de tweede helft van juni 1944 bedroeg het aantal militairen op Curaçao/Aruba ongeveer 7900 man[33]), op 1 september van dat jaar nog ruim 7500 man[34]), doch van oktober af werd het aantal Amerikaanse troepen geleidelijk verminderd. In de tweede helft van april 1945 waren er op Curaçao/Aruba nog 93 officieren en 1205 man van de U.S. Army en 168 officieren en 1016 man van U.S. Navy.

In juli 1944 vertrok Hr. Ms. „Van Kinsbergen" naar het „Eastern sea frontier" met basis New York waar, na het moderniseren van de technische uitrusting, dienst werd gedaan als escortevaartuig en deel werd uitgemaakt van zgn. „killergroups".

Begin september 1944 nam de BDZ maatregelen om alle Nederlandse oorlogsschepen uit West-Indië naar Engeland te doen komen, teneinde deze ter beschikking te hebben bij de bevrijding van het moederland. De Combined Chiefs of Staff te Washington stemden in met de directe terugkeer van Hr. Ms. „Jan van Brakel" en de beide hulpmijnenvergers Hr. Ms. „Claesje" en „Dirkje", terwijl voor Hr. Ms. „Van Kinsbergen" en Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" toestemming werd verleend enige maanden later te vertrekken. Het einde van de vrijwel ononderbroken zware en eentonige escortediensten kwam dus in zicht. Reeds half november 1943 had Hr. Ms. „Jan van Brakel" sedert vertrek uit Engeland (13 april 1942) een afstand afgelegd van ruim 3¼ maal de aardomtrek (70.285 zeemijl) en 51 konvooien (totaal 963 schepen) geëscorteerd, waarvan 45 maal als leider der geallieerde escorteschepen.

In verband met het aanstaande vertrek der Nederlandse marineschepen zond de Commander „Caribbean sea frontier" aan de gouverneur van Curaçao en de Nederlandse marineautoriteiten in het gebiedsdeel een schrijven, waarin hij zijn waardering uitsprak voor „The outstanding performance of duty of these gallant ships" die steeds en onder bijzonder moeilijke omstandigheden voor hun bemanningen zoveel hadden bijgedragen aan de „war effort" hetgeen „the highest order of loyalty, cooperation and devotion to duty" van het personeel inhield.

Begin oktober beëindigde Hr. Ms. „Jan van Brakel" te Trinidad zijn laatste konvooireis en na Hr. Ms. „Claesje" (uit Paramaribo) te hebben ingewacht, gingen beide schepen naar Curaçao van waaruit zij op 18 oktober naar Engeland vertrokken.

---

33) Amerikaanse leger 168 officieren, 3064 man — Amerikaanse marine 194 officieren, 1101 man — eigen troepen 43 officieren, 2959 man en Koninklijke Marine 42 officieren, 327 man.

34) 4250 Amerikanen w.o. 1101 van de U.S. Navy en 3286 eigen personeel w.o. 327 van de Koninklijke Marine.

1945.

Hr. Ms. „Van Kinsbergen" die enige dagen tevoren uit New York te Curaçao was teruggekeerd, vertrok de 10e januari 1945 naar Engeland.

Hr. Ms. „Queen Wilhelmina" en Hr. Ms. „Dirkje" die respectievelijk van ultimo oktober en begin augustus te Miami in onderhoud waren, vertrokken op 17 februari 1945 naar Engeland. Bij aankomst aldaar had eerstgenoemde sinds de indienststelling (begin augustus 1942) 78783 zeemijlen afgelegd.

De 14e juni 1945 werd voor het gebiedsdeel Curaçao de Staat van Beleg opgeheven, die op 10 mei 1940 was ingesteld.

De drie Noorse walvisjagers *Toern, Enern* en *Femern* vertrokken de 10e augustus 1945 van Curaçao naar St. John (New Foundland) i.v.m. de teruggave aan Noorwegen.

Op 2 september 1945 – de dag van ondertekening der Japanse capitulatie – werd gelijktijdig met de andere Amerikaanse Sea Frontiers, het „Caribbean sea frontier" opgeheven.

Suriname

In de jaren die vooraf gingen aan de tweede wereldoorlog lag het rijksdeel Suriname in een gebied, waarvan kon worden verwacht dat het, in niet te verre toekomst, geen oorlogsterrein zou worden. De ontoegankelijkheid der landgrenzen maken het gebied economisch vergelijkbaar met een eiland, doch Marine noch Luchtmacht was bij de de verdediging betrokken; de sterkte van de Landmacht was uiterst gering en kustverdediging ontbrak.

Op 3 september 1939 werd gelijktijdig met de overige rijksdelen de neutraliteit afgekondigd. Twee dagen later arriveerde het Duitse vluchtschip *Goslar* (6040 ton) te Paramaribo en bleef aldaar.

In de eerste helft van november bezocht een hoofdofficier van het K.N.I.L. Suriname en bracht advies uit inzake opstelling van een kustbatterij van 3 kanons van 15 cm die uit Nederlands-Indië zou komen. Aanvankelijk ondervond de zending vertraging en zij ging uiteindelijk door oorlogsomstandigheden niet door.

1940.

Toen half februari 1940 van de twee aanwezige motorboten de enige, die voldoende zeewaardig was voor gebruik buitengaats, in reparatie ging, vroeg de Gouverneur hem een marinevaartuig ter beschikking te stellen, doch dit werd geweigerd.

Begin april zond de Gouverneur een ontwerp-oorlogsorganisatie van de verdediging van het gebiedsdeel aan de Minister van Koloniën, dat was opgemaakt door een hoofdofficier van het K.N.I.L. die hiertoe Suriname had bezocht. Door de oorlogsomstandigheden werd het ontwerp niet meer behandeld.

In de nacht van 9 op 10 mei werd het bovengenoemde Duitse vluchtschip te

Paramaribo door zijn bemanning tot zinken gebracht. De Gouverneur maakte bekend, dat de oorlogstoestand was ingetreden en op 16 mei werd de Staat van Beleg afgekondigd.

Tegen een achtergrond van nagenoeg te verwaarlozen verdedigingsmiddelen gaf de nerveuze spanning, veroorzaakt door de snelle capitulatie van het moederland en geruchten omtrent verraad als belangrijke oorzaak daarvan, bij de Surinaamse gemeenschap voedsel aan kritiek op maatregelen, die door de Gouverneur werden genomen ten aanzien van onbetrouwbaar geachte personen.

Begin juni waren er algemeen verspreide geruchten omtrent een Duitse opmars naar de drie Guyana's van Brazilië uit[35]) en werden door de Gouverneurs van deze gebieden te Paramaribo besprekingen gevoerd over onderlinge hulp en te nemen maatregelen. Het einde van de strijd in Frankrijk die maand gaf zorgen door het wegvallen van eventuele Franse militaire hulp en de onzekerheid omtrent de Franse houding t.a.v. de geallieerden.

De Gouverneur maakte zich o.m. zorgen over een mogelijk afsnijden van aan- en afvoer over zee die — zonder dat daar iets tegen te doen viel — bewerkstelligd kon worden door het laten zinken van een vijandelijk schip. Het begon tot de bevolking door te dringen hoe ongelukkig de defensiemiddelen waren en de Gouverneur achtte het onder bepaalde omstandigheden niet uitgesloten dat in vrij brede kring neiging zou ontstaan zich tot de Verenigde Staten van Amerika te wenden om bescherming.

In de tweede helft van juli vertrok een detachement mariniers (1 officier en 49 man) naar Suriname van Curaçao, waar het contingent node werd gemist. De dringende verzoeken van de Gouverneur een oorlogsschip te zenden hadden, nadat de Britse Admiraliteit aan de Commander in Chief America and West-Indies had verzocht Hr. Ms. „Van Kinsbergen" tijdelijk naar Suriname te dirigeren[36]), tot gevolg dat Hr. Ms. „Van Kinsbergen" op 30 juli te Paramaribo aankwam. Nadat de toestand in Cayenne — na demobilisatie aldaar — rustig bleek te blijven, vertrok het schip op 6 augustus.

In de tweede helft van augustus werd van de Amerikaanse marine de principiële toestemming verkregen voor het kopen van geschut en munitie (80 kns. van 4 en 7 inch naar keuze) uit Amerikaanse marinevoorraad ten behoeve van het bewapenen van Nederlandse koopvaardijschepen en de versterking der verdediging van Nederlands-Indië, hetgeen een welkome gelegenheid bood tevens te voorzien in kustverdediging van Suriname, die, zoals reeds werd vermeld, niet tot

---

[35]) De geruchten waren aan de Gouverneur langs diplomatieke weg doorgegeven. De Gouverneur van Brits Guyana rapporteerde de geruchten aan het Am. & W. I. Station, er aan toevoegend dat een aanval over land onwaarschijnlijk, doch vanuit zee mogelijk werd geacht i.v.m. uit Rio de Janeiro komende geruchten. De Britse Admiraliteit achtte Duitse activiteit mogelijk op grond van geruchten uit Rio de Janeiro, die inhielden dat een expeditie van 6000 man op Duitse koopvaardijschepen op weg zou zijn naar Brazilië, waar zij steun zou vinden bij de bemanningen van aldaar liggende koopvaardijschepen.

[36]) Voor de commandoverhoudingen wordt verwezen naar het voorgaande gedeelte over Curaçao/Aruba.

uitvoering was gekomen. Eind augustus vroeg de Minister van Koloniën aan de Gouverneur o.m. gemotiveerd te mogen vernemen, of in de huidige situatie beschikking over geschut urgent en de daaraan verbonden kosten verantwoord werden geacht. Hierop werd geantwoord, dat het gevraagde geschut thans meer dan ooit urgent was. Begin december seinde de Minister van Koloniën aan Washington, dat de Commandant Zeemacht in Nederlands-Indië (CZM) opdracht zou geven 3 kns. van 10.2 cm naar Suriname te zenden en hij deelde de Gouverneur van Suriname mede dat de Marine attaché te Washington (MAW) werd geïnstrueerd om 3 kns. van 4 duim met 100 schoten per kn. naar Suriname te doen verschepen. Een jaar later was de kustbatterij schietvaardig.

Op 20 augustus werd door de Minister van Buitenlandse Zaken het verzoek van de Amerikaanse Minister van Oorlog toegestaan luchtfoto's van Suriname te maken op voorwaarde, dat te voren overleg werd gepleegd met de Gouverneur en de nodige afdrukken ter beschikking zouden worden gesteld. Ook uit een bezoek aan Paramaribo (eind september — begin oktober) van een torpedobootjager bleek de Amerikaanse belangstelling voor de verdediging van Suriname.

In september werden in Suriname plannen geopperd om te komen tot het oprichten van een „Surinaams Legioen" voor gebruik overzee, doch hiervan moest worden afgezien o.m. doordat een daarvoor nodige kern van beroepspersoneel elders niet kon worden gemist.

Eind november was de troepensterkte 4 officieren (w.o. 2 non-combattanten), 5 reserve-officieren (w.o. 1 non-combattant) en 546 man (w.o. 24 non-combattanten, 60 oud-militairen, 220 man schutterij en 70 opgeroepenen); de gewapende politie bestond uit 203 man. Van de Koninklijke Marine waren het reeds genoemde mariniersdetachement en twee reserveofficieren (1 officier-zeewaarnemer 1e kl. en een luitenant ter zee der 2e kl.) aanwezig; laatstgenoemden waren in september aangekomen, bestemd voor het bevel over tijdelijk te vorderen vaartuigen voor de bewakingsdienst.

Half december deelde de Minister van Koloniën aan de Gouverneur mede dat de door laatstgenoemde voorgestelde aanschaffing van vliegtuigen (2 watervliegtuigen voor verkenning en 6 landtoestellen voor verdediging) te kostbaar was en er bovendien geen personeel beschikbaar voor was.

1941.

In januari en maart 1941 herhaalde de ernstig bezorgde Gouverneur zijn aandrang om toewijzing van verdedigingsmiddelen en machtiging tot het aanschaffen van militaire uitrusting.

In april was er sprake van de mogelijkheid om 2 (Noorse) walvisjagers te verkrijgen voor kustbewaking op analoge wijze als dit te Curaçao was geschied De behandeling van deze aangelegenheid liep niet vlot en begin mei berichtte de BDZ aan de MAW, dat de walvisjagers (die in afwachting van een regeling eind april te Paramaribo waren aangekomen) door de Engelsen waren overgenomen.

Midden mei verzocht de Gouverneur aan de OAZ-Curaçao[37]) een oorlogsschip te zenden, mede in verband met mogelijke gebeurtenissen in Frans-Guyana, voortkomende uit de ontwikkeling der Frans-Duitse verhouding; bij hechter worden daarvan achtte hij Amerikaanse bezetting van Cayenne mogelijk. De OAZ-Curaçao die geen geschikt vaartuig ter beschikking had, adviseerde het verzoek aan Londen te richten.

Op 4 juni hield de Minister van Koloniën een bespreking te Paramaribo, waarin hem een overzicht werd gegeven van de defensie-middelen en hij machtiging verleende tot het aanschaffen van enige militaire uitrusting (6 batterijen van 2 stuks a.l. geschut van 3,7 cm, 1 watervliegtuig, 2 snelle patrouilleboten, 2 zoeklichten).

Zonder voorafgaand overleg met de Nederlandse gezant te Washington vertrok de 19e juni een Amerikaanse militaire observer (majoor Hoffmann U.S.A.) naar Suriname; de later verzochte officiële toestemming werd verleend.

In de eerste helft van augustus bleek ernstige ongerustheid bij de Amerikanen over de onvoldoende verdediging van Suriname, in het bijzonder t.a.v. de bescherming der bauxiettransporten, en in de Ministerraad te Londen werd besloten dat met de meeste spoed tot versterking van de defensie van Suriname zou worden overgegaan. In de bestaande omstandigheden was de uitvoering daarvan echter uiterst moeilijk en in een mate, die werd vereist door de situatie, zelfs onmogelijk.

De regering deed een dringend beroep op de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië om de helft van de 150 man troepen die nodig werden geacht, naar Suriname te zenden; de G.G. bracht hiertegen echter ernstige bezwaren naar voren. Uiteindelijk werd begin december de vorming van het contingent uit Nederlands-Indië opgeschort.

De 6e september vertrok Hr. Ms. „Van Kinsbergen" uit Engeland met een eerste contingent van het Nederlands Legioen (de latere Prinses Irene Brigade) bestaande uit 3 officieren en 60 man, uitgerust met 8 bren- en 8 tommyguns, 2 mortieren van 3″ en 500 handgranaten en arriveerde op 24 september te Paramaribo. Een tweede detachement van 3 officieren en 90 man vertrok op 14 oktober met het s.s. *Pasteur* en kwam op 20 november te Paramaribo aan.

Begin september werd een doorlopende vergunning verleend aan Amerikaanse vliegtuigen voor het overvliegen van Nederlands gebied.

Intussen had president Roosevelt zich op 1 september in een persoonlijke bood-

---

[37]) De vraag aan deze autoriteit staat mogelijk in verband met de reis, die de Minister van Koloniën (en de Minister van Buitenlandse Zaken) maakte naar Nederlands-Indië. Op 10 maart vertrokken uit Londen, kwam de Minister van Koloniën de 24e juni aldaar terug na op de thuisreis Curaçao en Suriname te hebben bezocht.

[38]) Hiervoor wordt verwezen naar de (in 1959) te Washington verschenen officiële publikatie van het Department of State „Foreign Relations of the United States 1941 Volume II" blz. 808 t/m 834.

[39]) Deze waren analoog aan die in het gebiedsdeel Curaçao en kwamen goeddeels voort uit de staatsrechtelijke constructie dat de Gouverneur, die niet beschikte over het daarvoor nodige apparaat, belast was met het oppercommando over de weermacht.

schap gewend tot H.M. de Koningin in de hoop met Haar tot principiële overeenstemming te komen betreffende door Amerika te verlenen steun in de verdediging van Suriname. In de tweede helft van september volgde een tweede boodschap, waarin tevens werd aangedrongen op contact met Brazilië voor samenwerking met dit land t.a.v. de verdediging van Suriname. De Verenigde Staten die zich sinds de val van Frankrijk zeer krachtig bewapenden en die naarmate hun militaire kracht toenam, in stijgende mate de geallieerden steunden, zagen reeds lang de verdediging van de „Western Hemisphere", waarin ook onze Westindische gebieden lagen, als een primair Amerikaanse aangelegenheid en waren kennelijk niet van plan het voor de Europese democratiën zo noodlottige „too little and too late" tegenover Hitler-Duitsland te stellen. De Amerikaanse aandrang tot militaire hulpverlening aan Suriname werd te Londen met enige reserve bezien, terwijl tegen een samenwerking met Zuid-Amerikaanse staten onze regering bezwaren had. Het diplomatiek overleg met de Amerikanen over deze aangelegenheid [38]) gaf moeilijkheden, maar begin december berustte de Nederlandse regering in de bestaande toestand, waarbij te kennen werd gegeven dat verdere uitbreiding van het Amerikaanse infanterie-contingent ongewenst werd geacht. Diplomatieke moeilijkheden over de commandovoering [39]) kwamen drie maanden later tot een oplossing, die in de praktijk voldeed.

Intussen was op 25 november de Amerikaanse troepencommandant met zijn staf te Paramaribo aangekomen, gevolgd door troepen die op 8 december (datum van de oorlogsverklaring van Nederland en de Verenigde Staten van Amerika aan Japan) een sterkte hadden van 65 officieren en 912 onderofficieren en minderen w.o. 40 officieren en 325 onderofficieren en minderen te behoeve van de 13 vliegtuigen en de luchtbasis Zanderij. Aan eigen troepen waren er eind november 697 militairen, nml. een infanterie-compagnie van 229 man waarbij 267 schutters waren toegevoegd, een detachement van de Brigade Prinses Irene van 154 man en het eveneens reeds vermelde detachement mariniers van 47 man.

1942.

Eind februari 1942 deelde de Minister van Koloniën [40]) aan de Gouverneur mede, dat de Britse autoriteiten een marineofficier (R.N.V.R.) hadden aangewezen als Britse nautisch deskundige en verbindingsofficier te Paramaribo; een Nederlandse marineofficier zou spoedig ter beschikking van de Gouverneur worden gesteld.

De 27e februari 1942 werd te Paramaribo het 275-jarig jubileum herdacht van de vereniging van Suriname met het Koninkrijk.

Op 1 maart werd onder geleide van een detachement mariniers een groep van

---

[40]) Op 21 februari 1942 werd Prof. Dr. P. S. Gerbrandy Minister van Koloniën; voordien had hij sinds het vertrek van Minister Ch. J. I. M. Welter in de 2de helft van november 1941 deze functie ad interim bekleed. Op 21 mei 1942 werd Dr. H. J. van Mook Minister van Koloniën.

146 N.S.B.-ers, afkomstig uit Nederlands-Indië te Paramaribo aangebracht en onder bewaking gesteld. Het detachement vervolgde de reis i.v.m. onderzeebootgevaar naar New York instede van naar Curaçao, doch kwam op verzoek van de Gouverneur (half mei) te Suriname terug, waardoor de sterkte van het marinierscontingent op 70 onderofficieren en manschappen werd gebracht.

Eind maart kwam de aangewezen commandant van de vermelde detachementen Prinses Irene Brigade te Paramaribo aan en begin april werd een Territoriaal Commando ingesteld, dat in zijn handen werd gesteld. In de loop van 1942 werden verschillende bevoegdheden, voortkomende uit de Staat van Beleg, door de Gouverneur als opperbevelhebber overgedragen aan de Territoriaal Commandant.

Begin april kwam kapitein-luitenant ter zee KMR A. C. H. Kuyck te Paramaribo om de functie van oudst aanwezend zeeofficier (OAZ-Paramaribo) op zich te nemen. Begin mei werd een (Noors) uitgaand bauxiet-schip getorpedeerd nabij het lichtschip Suriname.

In antwoord op vragen van de Minister van Koloniën deelde de Gouverneur in juni de reorganisatie en uitbreidingsplannen t.a.v. de landmacht mede. De voorlopige organisatie omvatte 2 gemotoriseerde infanterie-bataljons, 2 tankcompagniën en 1 bataljon bewakingstroepen. Indien het bij de Netherlands Purchasing Commission te New York (N.P.C.) bestelde materieel tijdig aankwam, zou het eerste gemotoriseerde bataljon op 1 november 1942, het tweede op 1 maart 1943 gereed zijn, de 2 tankcompagnieën op 1 oktober[41]) en het bataljon bezettingstroepen op 1 december.

Maatregelen waren genomen voor de opleiding van eigen artillerie personeel, zodat bij aankomst van een batterij (4 x 15 cm) voor de kustverdediging de bediening daarvan gereed zou zijn. Indien de batterij spoedig aankwam, kon het plaatsen der stukken ongeveer eind november gereed zijn. De achtergrond van de reorganisatie plannen, nml. het voornemen om de van modern materieel voorziene troepen in de toekomst te gebruiken bij de herovering van het moederland (c.q. van Nederlands-Indië), was de Amerikanen aanvankelijk niet bekend, zodat de materieelleveringen dreigden te mislukken, gezien de Amerikanen motorisatie van 2 bataljons onnodig achtten. In de tweede helft van juli machtigde de Minister van Koloniën de N.P.C. om Washington in te lichten dat 2 bataljons eventueel tevens voor actie in Nederlands-Indië zouden worden bestemd.

Intussen begonnen de Duitse U-boot aanvallen die sinds half februari in de Caraïbische Zee de geallieerde scheepvaart enorme schade berokkenden, zich in zuidelijke richting uit te breiden, waardoor Suriname steeds directer in de zeeoorlog werd betrokken. De voor de Amerikaanse oorlogsindustrie zo belangrijke bauxiet-uitvoer werd in toenemende mate bedreigd en deze vaart leed ernstige scheepsverliezen.

---

41) Half juni waren er reeds 24 vechtwagens waarvoor de opleiding van het detachement mariniers in volle gang was.

Eind januari 1942 verbrak Brazilië de diplomatieke betrekkingen met Duitsland en de gespannen verhouding tussen beide landen die, na het torpederen van enige Braziliaanse schepen, op 22 augustus leidde tot een oorlogsverklaring, was een der oorzaken dat het jachtterrein der U-boten zich tot de omgeving van Suriname ging uitstrekken. Een tweede, nog belangrijker reden was dat de afweer tegen onderzeeboten in de Caraïbische Zee krachtiger en effectiever werd, terwijl de anti-U boot maatregelen langs de oostkust van Zuid-Amerika bezuiden het Trinidad-rayon nog in opbouw waren.

Half augustus arriveerde onder geleide van een marinetransport een groep (burger) dienstweigeraars, afkomstig uit Zuid-Afrika die geïnterneerd werden [42]).

Begin september overwoog de Minister van Marine maatregelen in verband met de scheepsverliezen op de route naar Trinidad (bauxietvaart), doch suggesties van Nederlandse zijde om een route dicht onder de wal in te stellen (bescherming door geringe waterdiepte) werden niet aanvaard door de Amerikanen.

Op 18 september kwamen de eerste twee patrouilleboten Hr. Ms. S 1 en S 2 (lengte 34 voet), die in de U.S.A. waren besteld, te Paramaribo aan. In mei waren nog 4 boten van groter type besteld, doch aangezien marinepersoneel hiervoor van elders niet beschikbaar was en de resultaten van werving zeer gering waren, verzocht de Gouverneur half november aan de BDZ toestemming 2 in plaats van 4 patrouilleboten (van 63 voet) te mogen bestellen. Dit werd toegestaan en spoedige uitzending van personeel werd toegezegd.

Begin oktober bracht de Minister van Marine een bezoek aan Suriname en einde oktober bezocht Z.K.H. Prins Bernhard het gebiedsdeel.

Op 2 oktober werd ruim 200 mijl van Paramaribo (6°-50′ n, 52°-25′ w) de Duitse U-512 tot zinken gebracht door een Amerikaans legervliegtuig van Bomber Squadron 99.

In de tweede helft van december werd de Marine Patrouilledienst Paramaribo in dienst gesteld onder commando van luitenant ter zee 2e kl. A. van der Moer; gelijktijdig kwamen Hr. Ms. S 1 en S 2 daarmee in dienst.

1943.

Begin januari 1943 werden ± 70 mijl ten noordwesten van het lichtschip Paramaribo vier van de 12 schepen van een konvooi getorpedeerd door de U 124. Het was het 3de konvooi op de route Trinidad-Bahia; een groot aantal opvarenden werd vermist en 148 overlevenden werden te Paramaribo aangebracht. Op 9 maart werden ± 8 schepen door U 510 getorpedeerd uit een konvooi van Bahia naar Trinidad. Slechts een gering aantal (1 of 2) dezer schepen zonk; een dag later werden een 30-tal schipbreukelingen te Paramaribo aangebracht.

---

[42]) De groep gaf juridische moeilijkheden doch na een verklaring tot dienstbereidheid werd het merendeel in mei 1943 overgebracht naar Curaçao en aldaar ingedeeld bij de kustartillerie.

In de tweede helft van maart 1943 schaarde Frans Guyana zich aan de zijde der geallieerden, hetgeen de zorgen, die dit gebied voordien had gegeven, beëindigde.

Eind mei — begin juni werden tijdelijk verscherpte maatregelen genomen tegen het landen van sabotageploegen; er was nml. een kort bezoek gemeld van 4 gewapende vreemdelingen, die bij de monding van de Corantijn waren geland alwaar zij inlichtingen trachtten te verkrijgen.

Op 1 juni werd het eerste bataljon vechtwagens opgericht onder commando van 1e luitenant der mariniers H. P. Arends; het detachement mariniers vormde er de kern van. Op 10 juli werd het Territoriaal Commando Suriname door kolonel J. K. Meyer (K.N.I.L.) overgegeven aan kolonel A. van Oosten (K.N.I.L.) en op 19 juli werd de functie van OAZ-Paramaribo door Kapitein-luitenant ter zee KMR A. C. H. Kuyck overgedragen aan Kapitein ter zee Jhr. W. Boreel.

Deze maand bracht de laatste grootscheepse U-boot aanval op het Westelijk Halfrond, waaraan door een 21-tal U-boten werd deelgenomen en die zich uitstrekte van de noordzijde der Caraïbische Zee tot bezuiden Rio de Janeiro. Het werd een debâcle voor de U-boten; slechts 6 der deelnemende boten keerden op hun bases terug en het aantal getorpedeerde schepen was gering. De resultaten demonstreerden duidelijk de sinds 1942 gewijzigde krachtsverhoudingen. In april 1943 begon het geallieerde overwicht in de U-boot oorlog, dat tot het einde der vijandelijkheden toenam.

De te Suriname (vliegveld Zanderij) gestationeerde Amerikaanse vliegtuigen waren actief bij de bestrijding van onderzeeboten; daarvoor geëigende zeestrijdkrachten waren in het gebiedsdeel niet gestationeerd.

Eind juli — begin augustus werden verscherpte afweermaatregelen genomen tegen eventuele vijandelijke mijnenacties en landen van sabotageploegen.

Begin september kwamen de patrouilleboten S 3 en S 4 te Paramaribo aan. Voor het overbrengen der boten uit Miami (Florida) waar zij werden gebouwd, was begin juli marinepersoneel uit Paramaribo en Curaçao uitgezonden. De overtocht der 63 voet lange vaartuigjes onder commando van de groepscommandant, Luitenant ter zee 2e kl. Jhr. H. de Jonge van Ellemeet, over een afstand van 2730 mijl had, hoewel vallende in het meest ongunstige seizoen, een vlot verloop.

Een in september gehouden werving van marinepersoneel had wederom een uiterst gering resultaat; het overgrote deel der sollicitanten werd afgekeurd. In deze maand werden door Nederlandse militaire autoriteiten van zee- en landmacht te Paramaribo besprekingen gehouden betreffende personeelsaangelegenheden, die velerlei moeilijkheden gaven. In de eerste helft van oktober vertrokken de ± 60 mariniers van Suriname naar de Verenigde Staten om deel uit te maken van de kernkadergroep der aldaar te vormen Mariniers Brigade.

Begin november bracht H.K.H. Prinses Juliana een bezoek van een week aan Suriname.

Nadat in oktober enige proeflandingen waren gehouden met een „blimp" uit Trinidad, werd in november het Amerikaanse blimpstation te Suriname in

dienst gesteld. De toestemming van de Minister van Koloniën daarvoor was reeds eind februari verleend.

De 18e december arriveerden Hr. Ms. „Dirkje" en Hr. Ms. „Claesje" te Paramaribo. De hulpmijnenvegers waren op 1 december van Curaçao vertrokken en bezochten op de overtocht, die gedeeltelijk werd meegemaakt door de Algemeen Militair Commandant van Curaçao, de Bovenwindse Eilanden. Te Paramaribo waar zij gestationeerd bleven voor mijnenveegopdrachten bij de kust van Guyana, stonden zij onder operationeel bevel van de Amerikaanse basiscommandant van Trinidad (Rear-admiral Robinson U.S.N.).

1944.

Begin januari 1944 werd de Gouverneur van Suriname, prof. dr. J. C. Kielstra, die half augustus 1933 in die functie was benoemd, afgelost door de aanvankelijk waarnemend Gouverneur Mr. J. C. Brons.

Op 7 januari 1944 vertrokken de detachementen van de Brigade Prinses Irene van Paramaribo naar Engeland, waar zij begin maart aankwamen.

Begin februari kwamen de patrouilleboten Hr. Ms. S 5 en S 6 te Paramaribo. Evenals Hr. Ms. S 3 en S 4 werden de boten gehaald bij de aanbouwwerf te Miami en maakten onder commando van de groepscommandant, Luitenant ter zee 2e kl. J. A. Schreuder, de overtocht op eigen kracht.

Half maart bracht de echtgenote van President Roosevelt een kort bezoek aan de Amerikaanse strijdkrachten in Suriname.

Eind februari vertrok het eerste detachement Surinaamse troepen (207 man) naar Australië; naar landaard bestond ruim de helft uit Surinamers, de overigen waren Javanen (56), Hollanders (20), Creolen (12) en Brits-Indiërs (12).

Eind februari werd het 92ste Naval Air Squadron (amphibie catalina's) op het vliegveld Zanderij gestationeerd. Het loste het 131ste Naval Air Squadron (12 Ventura's) af, dat in de ruim vier maanden verblijf zware diensten had verricht bij de bescherming van konvooien en een zevental toestellen (met gehele bemanning van 6 koppen) had verloren door ongevallen. In de tweede helft van mei werden de Catalina's vervangen door een klein escadrille vliegboten (Patrol Bomber Martins), die gebaseerd werden op het vliegtuigmoederscheepje U.S.S. „Pelican", dat later werd vervangen door de vliegtuigtender U.S.S. „Thrush".

Half juni werden Hr. Ms. S 1 en S 2, met enig personeel voor onderhoud, uit Paramaribo verscheept naar Engeland, aangezien de Minister van Marine de boten ter beschikking wilde hebben om t.z.t. diensten te verrichten bij de bevrijding van het moederland.

Begin juli vertrok de hulpmijnenveger Hr. Ms. „Dirkje" uit Paramaribo. Het schip dat een maand daarna te Miami in reparatie ging, keerde niet naar Suriname terug. In juli 1944 werden de Amerikaanse strijdkrachten grotendeels teruggetrokken en namen de Surinaamse troepen hun taak over. Het stationeren van een blimp werd ingetrokken en het station eind augustus gesloten.

Tegen eind juli vertrok een tweede Surinaams detachement (dit maal van 191 man) van Paramaribo naar Australië.

In de loop van september werden de werkzaamheden van de Marine Pa-trouilledienst wat verlicht en vervielen de nachtelijke patrouilles der S-boten waarvan er één uit dienst werd gesteld. Begin oktober vertrok de hulpmijnen-veger „Claesje" van Paramaribo en keerde die maand met Hr. Ms. „Jan van Brakel" naar Engeland terug.

Half november vertrok een gezelschap vrouwelijke militairen onder de aus-piciën van het Roode Kruis van Paramaribo via Curaçao naar Australië.

Die maand werden voorzieningen getroffen de patrouilleboten (S-boten) ter plaatse droog te zetten, waardoor het dokken te Georgetown kon vervallen. In december werd de vredeskustverlichting weer ontstoken en kwam het licht-schip weer in bedrijf; een duidelijke aanwijzing dat vijandelijke actie niet meer werd verwacht.

Eind 1944 was de sterkte van het marinepersoneel 11 officieren en 47 onder-officieren en manschappen, alsmede 31 burgers.

1945.

Half maart 1945 was de Amerikaanse troepensterkte teruggelopen tot 40 of-ficieren en 427 onderofficieren en manschappen, terwijl er van de U.S. Navy nog 4 officieren en 4 man aanwezig waren. De Amerikaanse troepen te Suriname hebben de Nederlandse regering steeds zorgen gegeven, die op politiek terrein lagen.

Op 5 mei 1945 werd de Staat van Beleg in Suriname opgeheven. Begin juni vertrok de Amerikaanse vliegtuigtender „Thrush". Tegen eind juni vertrok het derde detachement troepen (43 man) via U.S.A. naar Australië.

Na het einde van de tweede wereldoorlog (eind november 1945) werd de naam Marine Patrouilledienst Paramaribo gewijzigd in Marine Basis Suriname; deze basis werd na het vertrek der S-boten (3 t/m 6) naar Curaçao op 1 juni 1946 opgeheven.

